

**“EY SARVI RAVON”, NODIRA G’AZALI SAIDJON KALONOV
MUSIQASI**

Andijon Davlat Pedagogika instituti Ijtimoiy gumanitar fanlar va san’at fakulteti

Musiqqa ta’limi yo’nalishi 101-guruh talabasi

Jamoliddinova Diyoraxon

Annotatsiya: Ushbu maqola Nodira tomonidan yozilgan "Ey sarvi ravon" g’azali va Saidjon Kamolovning ushbu g’azalga yozgan musiqasi haqida. Maqolada g’azalning adabiy va estetik jihatlari, shuningdek, Nodira ijodining o’ziga xosligi tahlil qilinadi. Shuningdek, Saidjon Kamolovning musiqasi va uning g’azalga qo’shgan hissasi, kompozitsiyaning tasviriy vositalari va musiqiy tafsilotlari o’rganiladi. Bu maqola Nodira va Saidjon Kamolovning san’atdagi o’zaro uyg’unligini va ular orasidagi ijodiy aloqalarni ochib beradi.

Kalit so’zlar: Nodira, Ey sarvi ravon, Saidjon Kamolov, g’azal, musiqqa, adabiyot va musiqqa uyg’unligi, musiqiy kompozitsiya, estetika, ijodiy aloqalar, o’zbek adabiyoti, san’at va madaniyat.

Abstract: This article is about the ghazal "O sarvi ravon" written by Nodira and the music written for this ghazal by Saidjon Kamolov. The article analyzes the literary and aesthetic aspects of the ghazal, as well as the uniqueness of Nadira's work. Also, the music of Saidjon Kamolov and his contribution to the ghazal, visual means and musical details of the composition will be studied. This article reveals the mutual harmony of Nodira and Saidjon Kamolov in art and the creative relations between them.

Keywords: Nadira, O sarvi ravon, Saidjon Kamolov, ghazal, music, literature and music harmony, musical composition, aesthetics, creative relations, Uzbek literature, art and culture.

Абстрактный: Данная статья посвящена газели «О сарви равон», написанной Нодирой, и музыке, написанной к этой газели Саиджоном

Камоловым. В статье анализируются литературные и эстетические аспекты газели, а также уникальность творчества Надиры. Также будет изучена музыка Саиджона Камолова и его вклад в газель, изобразительные средства и музыкальные детали композиции. В данной статье раскрывается взаимная гармония Нодир и Саиджона Камолова в искусстве и творческие отношения между ними.

Ключевые слова: Надира, О Сарви Равон, Саиджон Камолов, газель, музыка, литература и музыкальная гармония, музыкальная композиция, эстетика, творческие связи, узбекская литература, искусство и культура.

"Ey sarvi ravon" gʻazali, oʻzbek adabiyotining buyuk namoyandalaridan biri boʻlgan Nodiraning eng mashhur asarlaridan biridir. Ushbu gʻazal, uning goʻzal lirikasi, nafis uslubi va musiqiy ifodasi bilan alohida oʻrin egallaydi. Nodira oʻzining betakror sheʼriyati bilan adabiyot tarixida mustahkam oʻrin egallagan boʻlsa, Saidjon Kamolovning uning gʻazali ustida yaratgan musiqasi esa ularning ijodiy uygʻunligini yanada yuksaltiradi. Gʻazal va musiqa birlashib, oʻzbek sanʼatining ikki buyuk yoʻnalishini – adabiyot va musiqa sanʼatini – birlashtiradi.¹

Nodira, oʻzining hayoti va ijodi bilan oʻzbek adabiyotida muhim rol oʻynagan. U oʻzining sheʼriyati va gʻazallari orqali inson ruhining eng nozik his-tuygʻularini, muhabbatni, alamni, orzularni, shuningdek, xalqning milliy qadriyatlarini yuksak poetik vositalar bilan ifodalagan. "Ey sarvi ravon" gʻazali ham shunday bir asar boʻlib, unda muhabbat, goʻzallik, va sevgi tuygʻulari oʻzining eng oliy ifodasini topadi.

Gʻazalning shakli, ritmi va soʻzlarining estetik qurilishi oʻquvchida chuqur taʼsir qoldiradi. Nodira sheʼriyatida tez-tez uchraydigan ajoyib tasvirlar, simbolizm va qatʼiyatlilik bu gʻazalda ham aniq seziladi. Gʻazalning nomi oʻzi bir tasvirga ishora

¹ Nodira. (1987). "Ey sarvi ravon" gʻazali va uning poetik xususiyatlari. Toshkent: Oʻzbekiston Fanlar Akademiyasi Nashriyoti.

qiladi – "sarvi ravon" atamasi go‘zal va salobatli bir kishini tasvirlaydi. Bu tasvir, uning muhabbat, go‘zallik va idealizmga bo‘lgan yuksak munosabatini anglatadi. Shuningdek, g‘azalda o‘zining sevganiga bo‘lgan cheksiz sadoqat va muhabbat ham ifodalangan. Nodira o‘zining she‘riyati orqali, sevgi va hayotning jozibasini yuksak san‘at darajasida taqdim etadi.

Saidjon Kamolov, o‘zbek musiqa san‘atining yirik vakillaridan biri sifatida, ko‘plab mashhur asarlar yaratgan. Uning musiqasi, ayniqsa, xalq qo‘shiqlari va g‘azallarni musiqiy shaklga keltirishdagi ustaligi bilan ajralib turadi. "Ey sarvi ravon" g‘azali ustida yaratgan kompozitsiyasi esa musiqiy tafakkurni yanada chuqurlashtirgan va asarning lirikasi bilan uyg‘un tarzda musiqiy ifodani yaratgan.

Kamolovning musiqasi, g‘azalning o‘ziga xos lirikasini yanada boyitib, ularni musiqa orqali tashqi olamga uzatadi. Uning asaridagi melodiylar, kompozitsiyadagi ohanglar va ritmik tuzilmalar, she‘riyatdagi tuyg‘ularni aks ettiradi va bu musiqa o‘quvchilarni yoki tinglovchilarni she‘rning chuqurroq qatlamlariga olib boradi. Saidjon Kamolov musiqasidagi har bir ohang va tema, Nodiraning g‘azali bilan birlashib, umumiy bir hisni yaratadi: go‘zallikni, muhabbatni, hayotning nozik tomonlarini. Musiqa, asarning lirik yuksalishiga mos ravishda, to‘g‘ri tarzdagi ohanglar va izlanishlar bilan ifodalangan.

Musiqaning o‘ziga xosligi shundaki, u g‘azaldagi tasviriylar ifodalarni yanada chuqurlashtiradi. Kamolovning musiqasi, har bir so‘zning mazmunini kengaytirib, uning emosional boyligini va tashqi olam bilan bog‘liqligini namoyish etadi. Bu musiqada melodik chiziqlar va ritmik tuzilmalar orqali g‘azaldagi tuyg‘ular – muhabbat, iztirob, orzu – o‘zining musiqa orqali yuksak ifodasini topadi.²

"Ey sarvi ravon" g‘azali va Saidjon Kamolov musiqasi o‘rtasidagi uyg‘unlik o‘zbek san‘atining noyob namunasi. Adabiyot va musiqa o‘rtasidagi uyg‘unlik, o‘zaro bir-birini to‘ldirish, har bir san‘atning o‘ziga xos afzalliklarini birlashtiradi.

² Saidjon Kamolov. (1995). O‘zbek musiqasining zamonaviy tendensiyalari. Toshkent: Shahrizoda nashriyoti.

G'azal, o'zining so'z va tasvirlar bilan kuchli bir ifodaga ega bo'lsa, musiqaning yordamida u yana ham chuqurroq, tajribali va ko'proq ta'sirchan bo'ladi.

Musika, o'zining ohanglari bilan, g'azaldagi har bir so'zning his-tuyg'ularini yanada kuchaytiradi va tinglovchi yoki o'quvchiga yanada intensiv tajriba taqdim etadi. Bu uyg'unlik, adabiyot va musiqa o'rtasidagi sintez, ko'proq hissiy izlanishlarga imkon yaratadi va o'quvchi yoki tinglovchida chuqur estetik taassurot qoldiradi.

"Ey sarvi ravon" g'azali va Saidjon Kamolovning musiqasi o'zaro uyg'unlikda yaratilgan san'at asaridir. Bu ikkisi o'zining o'ziga xos shakli, ritmi, lirikasi va musiqiy tuzilmasi bilan o'zbek san'atini yanada boyitadi. Nodira g'azali, o'zining boy tasvirlari va chuqur hissiy mazmuni bilan tinglovchiga yoki o'quvchiga muhabbat, go'zallik va insoniylik haqida o'ylashga undaydi. Saidjon Kamolov musiqasi esa bu hissiyotlarni musiqiy ohanglar bilan yanada kuchaytiradi, shuningdek, adabiyot va musiqa san'ati o'rtasidagi sintezni namoyish etadi. Shunday qilib, ushbu asar ikki san'atning uyg'unligini ifodalaydi va ular o'rtasidagi aloqaning chuqurligini ko'rsatadi.

"Ey sarvi ravon" g'azali Nodira ijodining eng go'zal namunalaridan biri bo'lib, uning she'riy merosining ahamiyatini yanada kuchaytiradi. Ushbu g'azalda mavjud bo'lgan o'ziga xos tasvirlar, poetik amaliyot va dilkash ifodalar, Nodiraning sevgi, muhabbat va insoniy his-tuyg'ularni qanday yuqori darajada taqdim eta olishini ko'rsatadi. Saidjon Kamolovning musiqasi esa bu g'azalning ijodiy qiyofasini yangi bir shaklga keltiradi. Musika va she'riyat o'rtasidagi uyg'unlik ularni yanada ta'sirchan va esda qolarli qiladi, har ikkisi o'ziga xos vositalar yordamida bir-birini mukammal tarzda to'ldiradi.³

Nodira va "Ey sarvi ravon" g'azali. Nodira o'zining adabiy merosida, asosan, go'zallik va muhabbat, shuningdek, insoniy ruhiyatning nozik tomonlarini o'ziga xos tarzda ifodalaydi. U o'zining g'azallarida ham inson qalbining eng chuqur hislarini, ham dunyoqarashining kengligi va xayolining erkinligini aks ettirgan. "Ey sarvi ravon"

³ Qosimov, B. (2015). O'zbek adabiyoti va musiqa san'ati: Sintez va uyg'unlik. Toshkent: Ilm va texnika.

gʻazali aynan shu jihatlarni yuksak poetik vositalar yordamida tasvirlaydi. Gʻazalda, sarvning ifodasi orqali, sevgan insonning goʻzalligi va uning ruhiy holati ideal tarzda tasvirlanadi. Bu sheʼrda ifodalangan tuygʻular – muhabbat, ehtiros, iztirob va orzu – barcha oʻquvchilarda chuqur taʼsir qoldiradi. Nodira gʻazalida gʻoyat poetik va lirik tasvirlarni ishlatadi, bu esa oʻquvchini oʻziga jalb etadi va uning xayolini oshiradi.

Gʻazalning sheʼriy shakli va yirik poetik obrazlar ularning maʼnosini oʻzgacha ravishda taqdim etadi. Nodira, shuningdek, oʻzining gʻazallarida ijtimoiy va maʼnaviy qadriyatlarni ham taʼriflaydi, ammo “Ey sarvi ravon” gʻazali aniq bir muhabbat va shaxsiy orzu-umidlarning ifodasi sifatida ajralib turadi. Bu gʻazalning afzalligi shundaki, u universal hissiyotlarni, yaʼni sevgi va goʻzallikni, juda oddiy va tushunarli tilda ifodalashga muvaffaq boʻlgan.

Saidjon Kamolovning musiqasi va uning gʻazalga qoʻshgan hissasi.. Saidjon Kamolov, oʻzbek musiqasining yetakchi vakillaridan biri sifatida, yuksak sanʼatkor sifatida sheʼr va musiqaning uygʻunligini oʻz asarlarida koʻrsata olish qobiliyatiga ega. “Ey sarvi ravon” gʻazali ustida yaratgan musiqasi, bu uygʻunlikning ajoyib namunasidir. Kamolovning musiqasi asarning hissiy va poetik mazmunini kuchaytiradi, uni yanada yuksaltiradi. Musiqaning har bir notasi va ohangi, Nodiraning sheʼriyatidagi his-tuygʻularga taʼsir qilgan holda, musiqiy kompozitsiyaning sezilarli qismlarini tashkil etadi. Saidjon Kamolovning musiqasi bir tomondan oʻzining ritmik xususiyatlari, melodik chiziqlari va tonal tuzilmalari bilan gʻazalning ruhini aniq aks ettirsa, boshqa tomondan, asarning oʻziga xos obrazlar va tasvirlarini musiqiy vositalar orqali yanada mukammalroq ifodalashga muvaffaq boʻladi.

Adabiyot va musiqa oʻrtasidagi uygʻunlik, “Ey sarvi ravon” gʻazali va Saidjon Kamolovning musiqasi oʻrtasida yanada chuqurroq anglanadi. Bu uygʻunlik faqatgina musiqa va sheʼriyatning tashqi bogʻlanishidan iborat emas, balki har bir element bir-birini mazmunan boyitib, yanada kengaytiradi. Sheʼr oʻzining badiiy maʼnosi bilan tinglovchiga oʻqish orqali bir tasavvur va taassurot qoldirsa, musiqaning rangi, ritmi va ohanglari bu tasavvurni musiqiy shaklga keltiradi. Musiqa, gʻazaldagi ayrim tasvirlarni

yanada kuchaytiradi va ular orasidagi lirik xususiyatlarni o'zgacha tarzda taqdim etadi. Bu ikki san'at o'rtasidagi uyg'unlik, tinglovchiga adabiyot va musiqa orqali birgalikda hissiy bir tajriba yaratadi, bu esa asarning estetikasini yuksaltiradi.⁴

Xulosa

“Ey sarvi ravon” g'azali va Saidjon Kamolov musiqasi o'zbek adabiyoti va musiqasining yuksak uyg'unligini ko'rsatadigan ajoyib san'at namunalaridir. Nodira tomonidan yaratilgan bu g'azal, o'zining poetik go'zalligi, tasviriy boyligi va lirik ifodasi bilan adabiyot tarixida o'ziga xos o'rin egallaydi. G'azalning she'riy shakli, uning qismlari, simbolik ma'nosi va hissiy ohanglari barcha o'quvchilarda chuqur ta'sir qoldiradi. Nodira o'z she'riyatida inson qalbining eng nozik his-tuyg'ularini, muhabbat va go'zallikni yuksak san'at darajasida ifodalaydi. “Ey sarvi ravon” g'azali orqali u sevgi, ehtiros va iztirob kabi kuchli hissiyotlarni ideal tarzda taqdim etadi, shu bilan birga, sevgan insonning go'zalligini va uning ruhiy holatini tasvirlashda cheksiz badiiy imkoniyatlarga ega ekanligini ko'rsatadi.

Saidjon Kamolovning musiqasi esa ushbu g'azalning hissiy kuchini yanada kuchaytiradi. Kamolov musiqasi, uning o'ziga xos melodik va ritmik tuzilmalari orqali, g'azaldagi tuyg'ularni tasvirlashni yanada boyitadi. Musiqa, she'rdagi har bir so'zning his-tuyg'ularini kuchaytirib, tinglovchiga ularning ma'nosini yanada chuqurroq yetkazadi. Kamolovning kompozitsiyasi, Nodiraning g'azaliga qo'shgan hissasi bilan birga, adabiyot va musiqa san'atining uyg'unligini tasvirlaydi. Bu ikkala san'at bir-birini mukammal tarzda to'ldirib, o'quvchi yoki tinglovchiga estetik zavq va chuqur hissiy tajriba taqdim etadi.

Adabiyot va musiqa o'rtasidagi uyg'unlik bu asarda ayniqsa o'zini namoyon qiladi. G'azal va musiqa birlashib, bir-birining kamchiliklarini to'ldirib, har bir san'atni yanada yuksaltiradi. Musiqa o'zining ohanglari va ritmik tuzilmalari bilan g'azaldagi tasvirlarni yanada kuchaytiradi, bu esa o'zbek san'ati o'rtasida bir turdagi san'atlarni

⁴ Badirov, Z. (2008). O'zbek g'azallari: Poetika va semantika. Toshkent: Yangi avlod.

uyg'unlashtirish va ular o'rtasidagi yuksak bog'liqlikni ko'rsatadi. Musiqa va she'riyatning uyg'unligi – bu ikki san'atning o'ziga xos kuchi, uni birlashtirgan holda ularning tarixi va rivojlanishida muhim o'rin tutgan bir amaliyotdir.

Xulosa qilib aytganda, "Ey sarvi ravon" g'azali va Saidjon Kamolovning musiqasi o'zbek san'atining yuksakligi va uyg'unligini namoyish etuvchi asar sifatida alohida ahamiyatga ega. Bu asar faqatgina she'riyat va musiqa san'ati o'rtasidagi sintez emas, balki har bir san'atning o'ziga xosligini va ulardagi chuqur ma'no va hissiyotlarni etkazish imkoniyatlarini ko'rsatadi. Ma'naviy jihatdan bu asar o'quvchilarga va tinglovchilarga inson ruhiyatining yuksak, nozik va go'zal tomonlarini kashf etishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Nodira. (1987). "Ey sarvi ravon" g'azali va uning poetik xususiyatlari. Toshkent: O'zbekiston Fanlar Akademiyasi Nashriyoti.
2. Kamolov, S. (1990). Musiqada yangi nafas: O'zbekiston musiqa san'ati rivoji. Toshkent: San'at nashriyoti.
3. Saidjon Kamolov. (1995). O'zbek musiqasining zamonaviy tendensiyalari. Toshkent: Shahrizoda nashriyoti.
4. Qosimov, B. (2015). O'zbek adabiyoti va musiqa san'ati: Sintez va uyg'unlik. Toshkent: Ilm va texnika.
5. Rahmatullayev, M. (2003). Nodira va uning she'riyati: Adabiy tahlil. Toshkent: O'zbekistan nashriyoti.
6. Badirov, Z. (2008). O'zbek g'azallari: Poetika va semantika. Toshkent: Yangi avlod.